

مبانی بنیادین کنترپوان

مؤلف: فریدریک جی. هوروود

مترجم: منصور حبیب دوست

عضو هیأت علمی دانشگاه گیلان

سرشناسه

: هاروود، فردریک جیمز. ۱۸۸۸ - ۱۹۷۶م.

Horwood, Frederick J. (Frederick James)

عنوان و نام پدیدآور

: مبانی بنیادین کنترپوان / فردریک جی هوروود؛ مترجم منصور حبیب دوست.

مشخصات نشر

: رشت: بلور، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری

: ۸۸ ص.: منصور.

شابک

: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۶-۲۱۲-۲

وضعیت فهرست نویسی

: قیفا

یادداشت: عنوان اصلی

Elementary Counterpoint, c۱۹۵۸.

موضوع

: کنترپوان

شناسه افزوده

: حبیب دوست، منصور. ۱۳۶۱ - مترجم

رده بندی کنگره

: MT ۵۵/۲م ۱۳۹۳

رده بندی دیویی

: ۷۸۱/۲۸۶

شماره کتابشناسی ملی

: ۳۵۳۳۱۸۱

مبانی بنیادین کنترپوان

نویسنده: منصور حبیب دوست

ناشر: انتشارات بلور

نوبت چاپ: اول

سال انتشار: ۱۳۹۳

امور فنی: مؤسسه ساقی

چاپ و صحافی: چاپ زیتون

شمارگان: ۱۵۰۰

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

نشانی: رشت، خیابان امام خمینی، کوی افروز، جنب مسجد، انتشارات بلور

همراه: ۰۹۱۲۱۹۷۵۱۲۳ فکس: ۲۲۵۶۶۱۷ تلفن: ۲۲۴۵۵۷۵ - ۰۱۳۱

Email.blooor.publications@gmail.com

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه مترجم
۳.....	مقدمه مولف
۵.....	فصل اول: کنترپوان در دو خط صدایی
۶.....	بخش اول: یک نت در برابر یک نت
۱۴.....	بخش دوم: نت‌های فرعی
۲۱.....	بخش سوم: سه و چهار نت در برابر یک نت
۲۸.....	بخش چهارم: سنکوپ
۳۳.....	بخش پنجم: کنترپوان تزیینی در دو خط صدایی
۴۰.....	بخش ششم: کنترپوان دو گانه
۴۷.....	فصل دوم: کنترپوان در سه خط صدایی
۴۸.....	بخش اول: اضافه کردن دو خط صدایی تزیینی به یک کرال
۵۸.....	بخش دوم: باس اوستیناتو
۶۴.....	بخش سوم: سه خط صدایی تزیینی، فوگاتو
۷۰.....	پیوست: استفاده از کنترپوان در موسیقی سنتی ایران
۷۳.....	کتابنامه

مقدمه مترجم

کنترپوان^۱ از تکنیک‌های اساسی آهنگسازی و زمینه‌ی شکل‌گیری هارمونی عمومی تنال در موسیقی کلاسیک است که کاربرد آن بر اساس ضوابط خاص به قرن چهاردهم برمی‌گردد. این تکنیک به عنوان عامل اصلی در ایجاد فرم‌های کانون و فوگ شناخته می‌شود اگرچه به دلیل تنوع بسیار، برخی این دو را نه یک فرم بلکه تکنیک‌هایی برگرفته از کنترپوان می‌دانند که ریشه در فن بیان زبانی محاوره دارد.

شناخته‌شده‌ترین روش قدیمی آموزش کنترپوان کتابی با عنوان گرادوس آد پارناسوم^۲ نوشته‌ی یوهان یوزف فوکس (افویکس)^۳ در اوایل قرن هجدهم است که به صورت گام به گام آموزش این تکنیک را ارائه می‌کند. اهمیت این کتاب به گونه‌ای است که هایدن، موتزارت و بتهوون به بهره‌گیری از آن اشاره کرده‌اند. با این حال گرادوس آد پارناسوم بعدها از لحاظ تاریخی اهمیت یافت و خصوصاً در قرن بیستم روش‌های نسبتاً جدیدی توسط والتر بیستون، کنت کنان و دیگران در آموزش کنترپوان نوشته شد که کتاب حاضر یکی از آنها است.

این کتاب اثر معلمی دلسوز به نام فریدریک جی هوروود است که در اواسط قرن بیستم آن را نگاشته و ضمن پایبندی به روش فوکس، در قالبی خلاصه و در عین حال جامع در دو فصل به معرفی تکنیک کنترپوان می‌پردازد. در فصل

1. Counterpoint

2. Gradus ad Parnassum

3. Johann Joseph Fux (c. 1660 - 13 February 1741)

اول با کنترپوان در دو خط صدایی و در فصل دوم با کنترپوان در سه خط صدایی آشنا می‌شویم و با انجام تمرین‌های پیشنهادی به صورت یک فعالیت آهنگسازی به درک عمیق مطالب خواهیم رسید به طوری که قسمت زیادی از حجم کتاب به انجام تمرین و بررسی آن توسط هنرجو و آموزگار می‌گذرد. هررود توجه خاصی به خلاقیت هنرجو دارد و اجازه می‌دهد که او همچون یک آهنگساز، ضوابط کنترپوان را تجربه کند و با نوشتن موسیقی به ارزش و اهمیت آنها در ارتقای کیفیت ملودی‌واره‌ی خط‌های صدایی و نیز وابستگی آنها در عین زیبایی‌شان از یکدیگر پی ببرد. چنین روشی می‌تواند مورد توجه هنرجویان موسیقی سنتی کشورمان باشد که در همین زمینه مطالبی به قلم مترجم در پیوست ارائه شده‌است.

منصور حبیب دوست

تابستان ۱۳۹۳

habibdoost.muse@guilan.ac.ir

مقدمه مولف

کنترپوان هنر نگارش دو یا چند ملودی خوش صدا است که در اجرا با هم نیز خوب صدا می‌دهند. در این کتاب با این هنر تا نگارش سه ملودی هم‌زمان آشنا می‌شوید.

هنرجوی کنترپوان باید با مبانی اولیه‌ی هارمونی شامل آکردهای سه‌صدایی و معکوس‌های آنها همچنین آکردهای هفتم و مقدمات مدولاسیون آشنا باشد. جهت فراگیری کنترپوان در سه خط صدایی، آشنایی با برخی از آکردهای کروماتیک رایج و نیز آکردهای تعلیق^۱ می‌تواند مفید باشد.

نشانه‌ها و اعداد به کار رفته در این کتاب جهت مشخص کردن هارمونی حاصل از خط‌های صدایی به این صورت است که اعداد رومی (I, II, III و ...) درجات گام را مشخص می‌کنند و در کنار حروف کوچک انگلیسی یا اعداد عربی (1, 2, 3 و ...) وضعیت پایگی و معکوس آکردها را نمایش می‌دهند؛ مثلاً Ia آکرد تونیک را در وضعیت پایگی یا IIb آکرد روتونیک را در وضعیت معکوس اول نشان می‌دهد همچنین Vc نشان‌دهنده‌ی آکرد دومینانت در وضعیت معکوس دوم است. عدد 7 هم آکرد هفتم را نشان می‌دهد و حرف d معکوس سوم آن را؛ مثلاً 7a آکرد هفتم دومینانت در وضعیت پایگی است و II7d معکوس سوم آکرد هفتم روتونیک.

حروف و علامت‌های مختلف جهت نمایش چگونگی فواصل موجود در آکردها به این صورت به کار می‌رود که P برای درست، + برای بزرگ، - برای کوچک، O برای کاسته و X برای افزوده است؛ مثلاً VII7^o آکرد هفتم کاسته را روی درجه‌ی هفتم گام نشان می‌دهد.

باس شیفره با اعداد عربی در زیر بهم‌ترین صدا، فاصله‌ی نت‌های بالای آن را در آکرد شکل گرفته نشان می‌دهد. البته در موسیقی دوصدایی آکردها بر اساس صدا‌های موجود حالتی فرضی دارند. شیفره‌های زیر متعارف‌ترین اعداد در کنار باس هستند:

⁵
3 یا نبود عدد، یک آکرد سه‌صدایی در وضعیت پایگی را نشان می‌دهد.

⁶
6 (یا 3) یک آکرد سه‌صدایی در وضعیت معکوس اول را نشان می‌دهد.

⁴
4 یک آکرد سه‌صدایی در وضعیت معکوس دوم را نشان می‌دهد.

⁷
7 (یا 3) آکرد هفتم و ⁶، ⁴ و ² (یا 4) به ترتیب سه معکوس آن را نشان می‌دهد.

یک علامت تغییردهنده در زیر باس به فاصله‌ی سوم بالای آن اشاره دارد. برای مشخص کردن علامت تغییردهنده‌ی سایر فواصل، آن علامت در کنار عدد عربی می‌آید؛ مانند b7.

نت‌های تعلیق هم به صورت افقی شیفره‌گذاری می‌شوند؛ مثلاً: ⁸ ⁹ ،

⁷ ⁸ ، ⁶ ⁷ و ³ ⁴ [مترجم (م) هر جفت از چپ به راست خوانده

می‌شود؛ مثلاً نه به هشت، هفت به هشت و غیره].